

LEVEN VAN DE WIND PLATTELANDSKRAKERS

ZE LEVEN IN VOORMALIGE SCHAFTKETEN, BOERDERIJEN, BUNKERS OF EEN OUDE ZWEMBADKANTINE. PRIMITIEF, MAAR ZELFVOORZIENEND: ZONNE-ENERGIE, EIGEN WATERZUIVERING EN GROENTETEELT. 'ALS ZE KRAKEN ECHT GAAN VERBIEDEN, ZIJN WE PLOTSELING CRIMINELEN.'

FOTO'S BERTUS GERSSEN TEKST JUDY ZWEIJTZER

BUITEN WONEN VOORMALIGE
BADMEESTERSPOST IN BUITEN-
ZWEMBAD, VELD. LINKERPAGINA:
PARKERPLAATS BIJ EEN GEKRAAKT
TERREIN OP DE UTRECHTSE HEUVELRUG

**JELKO MET MORAN EN LIO
VOOR HUN WOONWAGEN**
'DE KINDEREN ZIJN ALLEBEI IN DE
WAGEN GEBOREN'

JELKO (40), ZIJN VRIENDIN ESTHER (36) en hun kinderen Moran en Lio (4 en 3) wonen in twee wagens op het Groningse platteland. Op het terrein wonen nog meer gezinnen in schaftketen, circuswagens en vrachtwagens. Eén stenen huisje herbergt de gezamenlijke wasmachine, de douche en het toilet. In een grote oude graanschuur hebben de bewoners hun werkplaatsen en houtvoorraden voor de winter. Jelko: 'De gemeente kwam in het begin wel langs omdat er illegale bewoning plaats zou vinden. Maar dat is dus niet zo, want de bestemming van dit terrein is toevallig zowel kamperen als wonen. Er zou hier ooit een nudistencamping komen. Dat stuitte op enorme weerstand bij de lokale gemeenschap. Het is een jarenlang getouwtrek geweest tussen de bevolking en de projectontwikkelaar. De camping is er nooit gekomen.'

De deur stond gewoon open toen wij hier vier jaar geleden kwamen. We hadden niet eens een koevoet nodig. De eigenaar lag onder vuur door de bouwfraude, hij heeft dit terrein doorverkocht aan een van zijn vastgoedvriendjes. We hebben achthonderd euro huur geboden. De eigenaar vroeg meer dan het dubbele, maar heeft er geen werk van gemaakt. Ik ben zelfstandig ondernemer, ik werk met hout. Vroeger als beeldhouwer, nu als boomverzorger.

We wonen met zijn vieren in twee woonwagens: een voormalige circuswagen en een oude schaftkeet. Op de vorige plek deden we alles met zonnepanelen, hier hebben we gangbare stroom. Het water was afgesloten. We moesten een enorme borg betalen om het weer te laten aansluiten. Aardgas hebben we zelf laten afsluiten. We zijn gewend aan flessengas. Al onze voorzieningen zijn daar op aangepast.

Lio en Moran zijn allebei in de wagen geboren. We hebben Moran eerst op de Vrije School gedaan. Daar kunnen kinderen langer kind zijn en wordt meer met hun creativiteit gedaan. Maar elke dag honderd kilometer heen en weer rijden om ze naar school te brengen is waanzin. Als ze kraken echt gaan verbieden zijn we plotseling criminelen. Dan moet je erover nadenken of je wel in dat hokje wilt zitten. Met kinderen is dat niet zo'n goed idee.'

MIES (24) STUDEERT BIOLOGISCHE LANDBOUW en loopt drie dagen in de week stage op een biologisch-dynamische zorgboerderij in Tiel. Ze woont in een woongroep in een statig wit kraakpand op de Utrechtse Heuvelrug.

Mies: 'We wonen met vijf volwassenen en voor de helft van de tijd met twee kleine kinderen. Water en elektriciteit waren er

MIES IN HAAR KRAAKPAND OP DE UTRECHTSE HEUVELRUG 'ALS HET KOUD IS, MOET IK HOUT HAKKEN'

niet toen het gekraakt werd. We hebben zelf zonnepanelen geïnstalleerd en met de energieopbrengst daarvan kunnen we alles doen wat we willen. Alleen in de winter moet je nadenken wat je gebruikt. Ik pas me liever aan mijn omgeving aan, dan dat ik die omgeving aan mezelf aanpas. Je kunt tegenwoordig eindeloos door verbruiken, zolang je maar betaalt. Hier moet je keuzes maken: als je meer lampen laat branden, kun je soms geen muziek meer luisteren. Drinkwater halen we bij een ander kraakpand. In onze situatie ga je voorzigtiger om met water. We hebben grote vaten regenwater om de wc door te spoelen en zelfs daar zijn we zuinig mee. Douchen doe ik ook met regenwater, alleen 's zomers niet, omdat het water dan gaat stinken in zo'n vat. In eerste instantie denk je: Dat houd ik nooit vol! Maar het wordt er alleen maar leuker op. Ik ben heel blij dat kraken een alternatieve levensstijl mogelijk maakt. Als ik onder mijn

regendouche sta, hoef ik me niet schuldig te voelen omdat ik drinkwater verspil. We denken nog over een composttoilet als alternatief voor het riool. Natuurlijk zijn er momenten dat ik na een dag hard werken op mijn stage thuis kom en denk: Nu alleen nog maar op de bank hangen vanavond. Maar als het koud is, moet ik toch eerst houthakken, de kachel opstoken en de ketel water opwarmen om te kunnen douchen. Achteraf vind ik mezelf dan toch weer een bikkel. Ik ga naar de biologische landbouwschool omdat ik uiteindelijk hoop zelfvoorzienend te kunnen zijn. Ik wil mijn eigen voedsel verbouwen en op kleine schaal ook dat van anderen. Kleinschaligheid is belangrijk. Op het moment dat een gemeenschap zo groot is dat je niet iedereen meer in de ogen hebt gekeken, is die gemeenschap te groot. Al die keren dat ik in de Albert Heijn ben geweest om eten te kopen waarvan ik de herkomst niet ken! Dat is niet wat ik wil.'

MICHAEL WOONT OP HET TERREIN VAN EEN BUITENBAD 'DE EERSTE BEZOEKERS WAREN STOMVERBAASD'

MICHAEL (38) IS VADER VAN TWEE ZOONS, bosbouwer, buitenmens pur sang en 'werkpaard eerste klas'. Hij woonde een tijd in Amsterdam in een zelfgebouwde woonwagen, daarna trok hij op een tractor door het land, van Santpoort naar Groningen. Toen hij kinderen kreeg, een tweeling, was de wagen te klein. Hij woont nu op het terrein van een verlaten buitenzwembad. Het zwembad is twintig jaar geleden buiten gebruik gesteld en vervolgens in verval geraakt. In 2000 is het terrein gekraakt, er wonen nu zeven mensen. Het pierenbad is leeg en in de zwembaden is een rijk waterleven ontstaan.

Michael: 'De weekends en de zomervakantie zijn de jongens bij mij. Een weekend is te kort voor ze om hier te aarden. Ze zijn nu dertien, ze vervelen zich, vragen dan om een computer of willen televisie kijken. In de vakanties komt na een dag of drie de "klik" en

vinden ze het juist fijn om hier te zijn. We hebben jaren werk verricht om de natuur een handje te helpen. In de baden en langs de randen daarvan, hebben we puin gestort. Daardoor kon er bodemleven op gang komen en zijn het mooie, natuurlijke vijvers geworden. We hebben een moestuin aangelegd. We hebben houtwallen opgetrokken als nestgelegenheden voor vogels en nieuwe broedhopen voor de ringslangen. De das, de ijsvogel en de levendbarende hagedis zitten hier ook. We geven rondleidingen, ringslangenexcursies en we ontvangen scholen. Op onze eerste open dag waren de bezoekers stomverbaasd. Ze verwachtten autowrakken aan te treffen, maar zagen een fantastisch natuurgebied.

Drie jaar geleden heeft de gemeente een prijsvraag uitgeschreven voor een bestemming van dit terrein. Uit de vierendertig inzendingen is ons plan gekozen: wij willen de

natuur de natuur laten en het terrein openstellen voor publiek. Met de keuze voor ons plan wordt een droom werkelijkheid.

Sinds het begin van het legaliseringsproces vergaderen we veel en werken we nog meer dan ooit samen. Ik besteed veel tijd aan de moestuin, aan het onderhoud van het terrein en de verzorging van mijn twee paarden en twee honden. Sinds kort heb ik ook een eigen bedrijf in groenvoorzieningen, natuurbeheer en onderhoud. Ik ben toevallig in dit werk beland omdat we hier allemaal op hout stoken. We zagen ergens hout liggen dat we wilden hebben. Bij navraag bleek het van iemand met een eigen bedrijf in natuurbeheer en -onderhoud. Ik kreeg klussen van hem en heb het al doende geleerd.'

ALEXIA (30) WOONT IN EEN BARAK in een omheind stuk bos op de Utrechtse Heuvelrug. Het bedrijventerrein is tien jaar geleden gekraakt en uitgegroeid tot een kleine gemeenschap van zesentwintig volwassenen en elf kinderen.

Alexia: 'We zijn net een dorpje, we helpen elkaar, er is veel sociale controle. Het is ook te vergelijken met familie, je kunt op elkaar terugvallen. Iedereen heeft wel ergens verstand van als je hulp nodig hebt. Het verschil met een dorp is dat wij er voor gekozen hebben om met elkaar te wonen. En in een dorp vergaderen bewoners niet elke maand met zijn allen – wij wel. Het is niet het leukste aspect, maar het is wel nodig. We moeten samen stroom en water betalen en als er mensen komen logeren wordt dat ook altijd even aangekondigd.

Voordat ik hier kwam, heb ik overal en nergens gewoond, van Aalsmeer tot Oss. Steeds koos ik voor het platteland, de stad is mij te opgepropt. Mijn werk als decorbouwer is een verlengstuk van hoe ik woon.

Mijn huis is geen Ikea-huis. Het is samengesteld uit overgebleven decorstukken en andere materialen die ooit voor iets anders waren bestemd. Toen ik begon was er alleen een schuur: vier muren en een dak. Ik heb het vanaf niets opgebouwd tot een huis met een woonkamer, een slaapkamer en een atelierruimte. Zo heb ik ontdekt dat ik er goed in ben en er plezier aan beleef om met mijn handen te werken.

Dat geldt voor meer mensen die kraken. Veel zijn van school gegaan omdat ze hun draai niet konden vinden. Door te kraken leren ze hun talenten en hun passie kennen en komen ze uiteindelijk op de juiste plek terecht. Het zou jammer zijn als die mogelijkheid door een kraakverbod zou verdwijnen.'

ALEXIA 'MIJN HUIS IS GEEN IKEA-HUIS. IK HEB HET VANAF NIETS OPGEBOUWD'

BO MET HAAR DOCHTER
MILENA 'DEZE WINTER STOKEN WE
 HET INGEZAKTE SCHUURTJE OP'

BO (32) EN HAAR VRIEND ANDRÉ (36) hebben ongeveer overal gewoond, soms in een woonwagen of een bus, dan weer in een huis. Twee jaar geleden zijn ze neergestreken op het Groningse platteland, aan de rand van een dorp, met uitzicht op de weilanden. Het krot dat ze kraakten, veranderde onder hun handen in een fijne woning. Zoon Anne werd er tien maanden geleden geboren. De bus waarin drie jaar geleden dochter Milena ter wereld kwam, staat op de oprit.

Bo: 'Dit huis stond negen jaar leeg, er groeide een boom door het dak en de tuin was onbegaanbaar. De eerste maand hebben we in de bus gewoond terwijl we het huis bewoonbaar maakten. De eigenaar bleek het uiteindelijk wel prettig te vinden dat we zijn huis opknappen. We hebben nu een huurcontract.

Je leeft hier veel geïsoleerder dan ik gewend was, maar inmiddels woon ik hier heel graag. Kerkers gaan ook op het Groningse platteland veel met elkaar om, we delen iets fundamenteels, we zijn op elkaar aangewezen. Als je huis ontploft, kun je zo bij iemand anders intrekken. Met de lokale bevolking kunnen we goed overweg, de oude boertjes hier hebben het zelf ook rommelig. Mensen maken zich niet zo druk over hoe jij of je huis eruitziet.

Al wonen we in een kraakpand en zijn we vegetariërs, we proberen ons toch aan te passen. Ik wil niet dat Milena, die hier naar de dorpsschool gaat, er buiten valt. Het is leuk om de kinderen zo buiten te zien opgroeien. Milena plukt haar eigen besjes en weet ook waar ze appels kan plukken. We stoken zoveel mogelijk op hout. Met wat er allemaal in de overwoekerde tuin groeide, hebben we een jaar gedaan.

Deze winter stoken we het ingezakte schuurtje op. We hebben ook een gaskachel, met een baby is dat wel zo fijn, die moet gewoon goed warm blijven. Van zo'n gaskachel word je wel lui, die zet je makkelijker aan dan dat je een houtkachel stookt. Vroeger was ik politiek actief, vooral in de milieubeweging. Nu ben ik praktischer en kleinschaliger bezig: ik heb kruidengeneeskunde gestudeerd en ik maak van kruiden hoestsiroop en medicijnen voor de kinderen.'

JONAS (25) BEREIK JE OVER EEN ONVERHARDE WEG waar auto's op regenachtige dagen vastraken in de modder. Hij woont in een Goois bos, in een houten wagen naast een oude boerderij. Binnen zijn de keuken en de huiskamer van de kleine woongroep waarvan Jonas deel uitmaakt. Gas, elektra of riool hebben het huis nooit bereikt. Buiten scharrelen kippen en een fiere haan.

JONAS WOONT IN EEN HOUTEN WAGEN 'IN DE WINTER IS HET KOUD, DAARMEE MOET IK LEREN LEVEN'

Jonas: 'Toen we hier kwamen was het hele gebouw dichtgeplankt. Ramen waren ingegoooid, deuren ingetrapt en er waren brandjes gesticht. We haalden de planken weg, repareerden ramen en deuren. Daarna pas haalden we onze wagens – die neem je pas mee als je weet of je kunt blijven. De buurt reageerde positief op ons – dat is wel eens anders. Zomaar in een woonwagen op een stukje grond gaan staan, zet vaak kwaad bloed. Vocht en kou zijn andere minpunten van het wagenleven.

's Winters een hele dag hard werken en moe thuiskomen in een ijskoude wagen, dat is niet fijn. Maar die keuze heb ik nu eenmaal gemaakt. In de winter is het koud, daarmee moet ik leren leven. We hadden grootse plannen: huren, kopen, in eigen beheer en volledig ecologisch verantwoord de boel opknappen. De eigenaar wilde er niks van weten. Wij moesten gewoon weg. Tenslotte hebben we

een compromis bereikt: we kunnen blijven tot hij zijn vergunningen heeft en gaat verbouwen.

Ik ben meubelmaker en sinds kort kan ik leven van mijn passie: houtbewerken.

De stad moet wel bereikbaar zijn, ik houd van feestjes en uitgaan en ik heb er mijn eigen houtwerkplaats. Maar op het platteland vind ik rust en voel ik me thuis. Ik ben gehecht aan de romantiek van het simpele, teruggetrokken leven en de strijd tegen de elementen, onafhankelijk van centrale verwarming of huurbaas. Ik ben veganist en ik eet biologisch.

Ik weet waar mijn stroom vandaan komt: ik heb zelf mijn zonnepanelen geïnstalleerd. Ik weet ook waar mijn warmte vandaan komt: dat hout heb ik afgelopen zomer zelf hierheen geslept en gekloofd. Het is belangrijk om zuinig om te gaan met dingen die op kunnen raken. We kunnen wel blijven consumeren, maar op een gegeven moment is het echt op.'

LAURENS (LINKS) 'DE TIJD IS RIJP DAT MENSEN HUN EIGEN GELUK GAAN BEPALEN'

LAURENS (35) WOONT OP EEN VOORMALIG MILITAIR TERREIN in Teuge. 'Ecotribe', staat in sierlijke letters op het hek waarachter een kleine gemeenschap een sober leven leidt. Het terrein herbergt dertien boerderijen – de dikte van de muren verraadt dat het hier eigenlijk om goed gecamoufleerde bunkers gaat. De biologische tuin staat er mooi bij, her en der bungelen dromenvangers in bomen, metalen kunstwerken staan te ververen in de buitenlucht. Zonnecellen voorzien in de energie. Nutsvoorzieningen zijn hier niet en ook geen riolering. Maar dat hebben de leden van deze ecologische leefgemeenschap ook niet nodig. Het zelfgebouwde composttoilet werkt prima: plas en afvalwater worden ter plekke gefilterd door het eveneens met eigen handen aangelegd helofytenfilter: een systeem van geschakelde grindbakken en rietveldjes met als eindpunt een vijver met schoon water. Laurens:

'Ik ben hier tien dagen na 9/11 komen wonen. De aanslag op de Twin Towers gaf me het gevoel dat de wereld ging veranderen. Op een feestje waar ik met vrienden was, hoorde ik dat iemand een ecodorp wilde beginnen en medebewoners zocht. De tijd is rijp dat mensen hun eigen geluk gaan bepalen. Dat blijkt nu ook weer met de kredietcrisis.

Ik leef van de wind: ik heb weinig geld nodig. Eén dag in de week werk ik verderop buiten het terrein bij mensen in de tuin. Daar kan ik mijn bijdrage aan de gemeenschap hier van betalen en mijn verzekeringen.

Ik probeer te doen wat ik graag wil doen: tuinieren en samenleven met mensen. We hebben hier geleerd hoe vaak je elkaar de waarheid moet zeggen en hoe vaak je elkaar moet sparen. Dat is een leerproces dat nog elke dag doorgaat. De ecodorp-idealen zijn niet meer zo vurig als in het begin, maar daardoor wel realistischer. Het idee om helemaal zelf-

voorzienend te zijn is mooi, maar we hebben nog altijd geen vee en geen akkers vol graan. Toch komen we hier een heel eind. Over zelfvoorzienendheid is hier wel discussie. Altijd het terrein af moeten om je euro's te verdienen, strookt niet met mijn idee van zelfvoorzienendheid. Maar het is ook niet wenselijk om je helemaal zelfvoorzienend terug te trekken, zonder contact met de bureu.'

JEANETTE (28) WOONT OP EEN TERREIN IN DE UITERWAARDEN. Er staat een klein huis met daarachter enkele woonwagens, verscholen in het groen. In het midden een kleine groentetuin. Fazanten huizen in de weelderige begroeiing. Even buiten het terrein grazen koeien. Jeanette: 'Wonen met wagens is mijn ideale samenlevingsvorm. Ieder heeft zijn eigen "huisje" en toch vorm je een woongroep. Je kunt maar op weinig manieren wonen in Nederland. Wat als je voor je bejaarde ouders wilt zorgen en ze bij je wilt hebben, maar niet in hetzelfde huis? Of als je nomadisch wil leven? Waarom zou je dan in een huis moeten wonen?

Zelf je woonvorm kunnen creëren, dat vind ik mooi van kraken. Toen ik ermee begon, kon ik nog niet eens een hamer vasthouden. Nu kan ik mijn eigen stroom en water aanleggen en mijn dak repareren. Niet dat ik klussen leuk vind, maar ik kán het wel. Door te kraken leer je veel dingen zelf op te lossen. Een nadeel is dat je nooit een stabiele plek hebt voor langere tijd. Ik zou het wel fijn vinden om iets op te bouwen. Nu werk ik voor een tuinder. Als ik een plek van mezelf zou hebben, zou ik een eigen tuinderij beginnen. Ik moet in de aarde kunnen wroeten en een vuurtje kunnen stoken, je bent pas helemaal mens als je leeft met het ritme van de natuur.

De westerse mens heeft zich boven de natuur geplaatst, veel psychische klachten zouden daar wel eens mee te maken kunnen hebben. Een belangrijk deel van mijn leven is strijden voor een betere wereld. Dat doe ik onder andere door ervoor te zorgen dat ik zo duurzaam mogelijk leef - dus ook door onafhankelijk te zijn van nutsvoorzieningen. Als er weer eens ergens een grote stroomstoring is, dan gaat bij ons het leven gewoon door. We hebben groente uit onze tuin, we hebben ons autonome zonnestroomstelsel en genoeg brandhout, we gebruiken regenwater. In Engeland zijn al veel lokale gemeenschappen bezig met een meer zelfvoorzienende vorm van leven. *Transition Towns* noemen ze zich. Wij moeten hier ook minder afhankelijk worden van fossiele brandstoffen. We moeten oplossingen voor de klimaatcrisis zelf organiseren en niet wachten op de overheid.'

JEANETTE 'NIET DAT IK KLUSSEN LEUK VIND, MAAR IK KAN WÉL STROOM EN WATER AANLEGGEN EN MIJN DAK REPAREREN'